

ВПЛИВ ОБОРОТНИХ ЗАСОБІВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

***Анотація.** Розглянуто проблему підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва. Визначено залежність між забезпеченістю оборотними засобами підприємств і результатами їх фінансово-господарської діяльності.*

***Ключові слова:** оборотні засоби, ефективність, виробництво, забезпеченість діяльність, результат, підприємство.*

Постановка проблеми. Успішна діяльність підприємства, його фінансовий стан багато в чому залежить від раціонального формування обсягу, складу та ефективності управління оборотними засобами. В свою чергу, ефективне управління оборотними засобами забезпечує досягнення позитивних результатів у фінансово-господарській діяльності підприємства. Нині діяльність сільськогосподарських підприємств значною мірою ускладнюється тривалою кризою неплатежів, зростанням дебіторської та кредиторської заборгованості, несприятливим податковим законодавством, скороченням виробництва, гострим дефіцитом оборотних засобів [4]. Низька забезпеченість підприємств оборотними засобами супроводжується низьким рівнем їх використання. Тому, практичного значення для сільськогосподарських підприємств набуває розв'язання проблем щодо його забезпечення оборотними засобами, зокрема здатності своєчасно й у повному обсязі розраховуватися за своїми зобов'язаннями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення наукових літературних джерел з даної проблеми показало, що вчені-економісти завжди приділяли багато уваги питанням пов'язаним з фінансовим забезпеченням сільськогосподарських товаровиробників. Суттєві пропозиції методичного й практичного характеру з проблем забезпечення оборотними засобами сільськогосподарських підприємств внесли такі відомі вчені дослідники як В. Амбросов, М. Дем'яненко, Л. Демчук, П. Саблук, П. Лайко, П. Стецюк та інші. Проте, в умовах трансформації економічних відносин багато аспектів цієї

важливої проблеми вимагають подальших поглиблених досліджень з метою пошуку шляхів оптимального їх вирішення. Від правильного і своєчасного вирішення проблем, які мають місце на нинішньому етапі реформування аграрного сектора, багато в чому залежить найбільш раціональне і ефективне використання загального фонду оборотних засобів; посилення ролі кожного джерела їх формування в системі економічного відтворення; встановлення оптимального співвідношення між власними і залученими засобами [1].

Раціональне формування оборотних засобів полягає в забезпеченні оптимальних обсягів усіх складових, які сприятимуть зростанню економічних вигід і ринкової вартості підприємства. Швидкі зміни кон'юнктури зовнішнього середовища зумовлюють прийняття рішень щодо обсягів складових оборотних засобів, які забезпечать безперервність виробничого процесу й достатній рівень платоспроможності [2]. Отже, у системі заходів спрямованих на підвищення ефективності роботи підприємства і поліпшення його фінансового стану, важливе місце відводиться питанням раціонального використання оборотних засобів. Ефективність використання оборотних засобів відіграє велику роль у формуванні їх загального обсягу та структури, оптимізації джерел фінансування [3].

Формування цілей статті. Для вивчення впливу оборотних засобів на підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва та конкурентоспроможності продукції досліджено залежність між забезпеченістю оборотними засобами і результатами фінансово-господарської діяльності підприємств.

Виклад основного матеріалу. Оборотні засоби перебувають у постійному русі, послідовно проходячи всі стадії кругообігу. Їхній розмір має забезпечити безперервний процес виробництва. Проте відсутність прибутку або його мінімальні розміри в більшості сільськогосподарських підприємств у сучасних умовах господарювання зумовлює нестачу власних оборотних засобів для потреб розширеного відтворення, змінює їхню структуру, знижує ефективність виробництва.

Проблема покращення використання оборотних засобів полягає в тому, щоб скоротити строки їх обертання шляхом удосконалення організації сільськогосподарського виробництва, правильного формування оборотних засобів, ліквідації непотрібних запасів товарно-матеріальних цінностей, витрат виробництва і приведення їх у відповідність із встановленим нормативом. Швидкість обороту засобів не тільки характеризує ефективність їх використання, але і багато в чому визначає фінансовий стан підприємств. Розглянемо основні фінансові результати діяльності сільськогосподарських підприємств в цілому по сільському господарству України, Харківської області і по підприємствам Балаклійського району Харківської області, кількість яких у 2011 році зменшилась до 26 (табл. 1).

Таблиця 1

**Основні фінансові результати діяльності
сільськогосподарських підприємств (на кінець року)***

Показник	Рік							
	2001	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
<i>Прибуток (збиток) млн..грн.</i>								
Україна	0,8	1253,2	630,4	4168,9	5462,1	7584,8	17276,0	26023,1
Харківська область	-1,1	50,6	-15,7	428,0	265,8	-5007,5	578,6	3419,3
Балаклійський район Харківської області	0,5	16,1	2,1	9,1	25,4	-46,681	-9,354	81,946
<i>Рівень рентабельності (збитковості), %</i>								
Україна	5,0	6,8	2,8	15,6	13,4	14,7	23,2	23,2
Харківська область	-0,8	4,2	-1,0	22,7	9,0	-2,7	7,3	15,8
Балаклійський район Харківської області	0,1	0,1	2,0	4,8	7,3	-4,2	-0,9	55,4
<i>Питома вага збиткових с.г. підприємств, у % до підсумку</i>								
Україна	43,9	36,2	32,4	28,0	29,0	30,5	30,5	16,8
Харківська область	11,9	37,5	37,5	36,3	33,6	44,3	44,2	38,6
Балаклійський район Харківської області	32,5	25,0	41,7	44,3	45,6	55,2	26,9	12,0

* Джерело: розраховано за даними статистичних щорічників України і Харківської області.

Аналізуючи дані таблиці бачимо, що за останні два роки основні фінансові показники діяльності сільськогосподарських підприємств покращились. Так, збільшилася величина прибутку в цілому по Україні, і по

підприємствам Харківській області, в тому числі і Балаклійського району. Частка збиткових сільськогосподарських підприємств має тенденцію до зменшення лише в цілому по Україні, і порівнюючи з 2001 роком зменшилася на 27,1%. Частка збиткових підприємств Харківської області починаючи з 2005 року майже не змінювалась. Така ситуація потребує кардинальних змін у стратегії фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств регіону.

Наявність оборотних засобів - необхідна умова забезпечення безперервного процесу сільськогосподарського виробництва. Ситуація, що склалася останніми роками у сільськогосподарських підприємствах і в цілому в галузі, не сприяє поліпшенню їх фінансового стану та забезпеченості оборотними засобами. Тому, для більш детального аналізу діяльності сільськогосподарських підприємств розглянемо зв'язок між забезпеченістю оборотними засобами і результатами їх фінансово-господарської діяльності (табл.2).

Таблиця 2

Вплив питомої ваги оборотних засобів на ефективність фінансово-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств Балаклійського району Харківської області, 2011 р.*

Показник (в середньому на 1 підприємство по групі):	Частка оборотних засобів в активах, %			Коефіцієнти кореляції з часткою оборотних засобів в активах
	до 40,0%	від 40,1% до 70,0%	понад 70,0%	
<i>Кількість підприємств</i>	6	13	7	X
Питома вага оборотних засобів в активах, %	25,27	58,83	81,88	X
Питома вага власного капіталу в пасиві, %	40,69	47,05	61,16	0,949
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,48	0,28	0,77	0,499
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	0,08	1,02	1,08	0,935
Коефіцієнт платоспроможності	0,34	0,78	4,70	0,858
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,01	0,03	0,14	0,884
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,11	2,88	4,13	0,999
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	1,02	1,25	1,65	0,966
Рентабельність (збитковість) виробництва, %	-8,23	7,28	7,12	0,911
Рентабельність (збитковість) активів, %	-17,31	4,18	10,56	0,981

*Джерело: власні розрахунки за даними статистичної звітності (ф.2 Баланс, ф.1 Звіт про фінансові результати), на кінець року

Проведене групування сільськогосподарських підприємств Балаклійського району Харківської області за питомою вагою оборотних

засобів в активах показує залежність між забезпеченістю оборотними засобами і результатами фінансово – господарської діяльності. До першої групи віднесено 6 господарств, рівень забезпеченості оборотними засобами яких складає до 40,0%, - в середньому по групі – 25,27%. В результаті дослідження видно, що ці господарства є збитковими і не платоспроможними. До другої групи відносяться 13 господарств, які забезпечені оборотними засобами від 40,1% до 70,0%, (в середньому по групі - 58,83%). Як видно з наведених даних, дана група господарств є прибутковою і може розраховуватися по своїм зобов'язанням на 78%.

Аналізуючи третю групу господарств, частка оборотних засобів в активах яких є більше 70,0%, а в середньому по 7 господарствах – 81,88%, слід зазначити, що вони характеризуються високими показниками фінансового стану, маневреності власного та власного оборотного капіталу, а також здійснюють найбільшу кількість оборотів за рік, про що свідчить коефіцієнт оборотності – 1,65. Однак, коефіцієнти платоспроможності і загальної ліквідності є більше нормативних значень і свідчать про надмірну кількість оборотних засобів. Це означає, що не використовуються існуючі можливості підвищення ефективності оборотних засобів, що може призвести до погіршення результатів господарювання.

Розрахунок коефіцієнтів парної кореляції частки оборотних засобів в активах з показниками фінансово-господарської діяльності підприємств показує, що між всіма показниками (крім коефіцієнта маневреності власного капіталу) є тісний зв'язок. Це підтверджує, що забезпеченість сільськогосподарських підприємств оборотними засобами є одним з головних факторів, які безпосередньо впливають на результативність та ефективність роботи підприємств, їх фінансову стійкість. Але політика формування оборотних засобів, на даний час на жаль, не раціональна, що призводить до фінансових ускладнень та до не ефективного виробництва.

Висновок. Таким чином, на даному етапі ринкових перетворень підприємства вимушені проводити виважену політику щодо оборотних засобів,

шукати альтернативні джерела їх поповнення, вирішувати проблеми ефективного використання. Для стабільного, добре налагодженого виробництва і реалізації продукції необхідна стабільна структура оборотних засобів, яка характеризується достатнім рівнем ліквідності оборотних засобів, мінімальними втратами оборотних засобів у процесі використання їх в умовах інфляції та раціональним розміщення оборотних засобів між сферами функціонування.

Список літератури.

1. Дем'яненко М.Я. Фінансові проблеми формування розвитку аграрного ринку/ М.Я.Дем'яненко // Економіка АПК. – 2007. -№5– С.4-13.
2. Демчук Л.А. Аналіз забезпеченості підприємств оборотними засобами / Л.А. Демчук // Економіка АПК. – 2004. - №4. – С.56-61.
3. Стецюк П.А. Стратегія і тактика управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств: монографія / П.А. Стецюк. – К.: ННЦ ІАЕ, 2009. -370с.
4. Онисько С.М. Формування оборотних засобів і джерел їх фінансування сільськогосподарськими підприємствами / С.М. Онисько, О.В. Рубай // Економіка АПК. – 2012. - №9. – С.33-35.
5. Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2005. – 592с.

Annotation

To study the effect of working capital to increase the efficiency of agricultural production and the competitiveness of the products investigated the relationship between the security of working capital and the results of financial and economic activities of enterprises.

Having analyzed the main financial results of agricultural enterprises in the whole agriculture of Ukraine, Kharkiv region and businesses Balakleysky region Kharkov region found that over the past two years, the main financial indicators of enterprises improved.

Carried out by grouping farms Balakleysky district, Kharkiv region on the contribution of working capital in assets shows the relationship between the security of working capital and the results of their financial activities. Found that the economy, where the level of provision of working capital amounts to 40.0%, are loss-making and ability to pay. Farms, which provided working capital from 40.1% to 70.0% are profitable, and the farms where the share of the working capital in assets more than 70.0% characterized by high levels of financial situation, but they have an excess amount of working capital. This means that they are not possible using existing tools working efficiency, which can lead to poor economic results.

Thus, the provision of agricultural enterprises working capital is one of the main factors that directly affect the effectiveness and efficiency of enterprises, their financial stability. Therefore, companies need to conduct a balanced policy towards working capital, to seek alternative sources of recharge, solve problems effectively. Also, for a well-functioning production and sales require a stable structure of working capital, which is characterized by a sufficient level of liquidity of working capital, minimal losses during use and rational accommodation between the spheres of functioning.

УДК: 631.162:658.153

Поси́лаєва К.І., канд. екон. наук, доцент

Поси́лаєв В.В., канд. екон. наук

Шерстюк С.В., канд. екон. наук

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

ОЦІНКА НЕРУХОМОСТІ: ТЕОРІЯ, МЕТОДИ, ПРОБЛЕМИ

***Анотація.** Розглядається сутність поняття нерухомості, теоретичні основи та методичні підходи її оцінки. визначена система основних взаємопов'язаних принципів реалізації процесу оцінки .*

***Ключові слова:** нерухомість, об'єкт, оцінка, вартість, ціна, витрати, метод, дохід.*

Постановка проблеми. В умовах становлення ринкових відносин проблема оцінки нерухомості набуває великого значення як важлива складова теорії й практики обліку і аналізу, оскільки поняття «нерухомість» і «оцінка нерухомості» виникли у нашому суспільстві лише із процесом переходу до ринкової економіки.

У світовій практиці під терміном «нерухомість» розуміється земля як така, простір над поверхнею землі і простір під землею, а також усі об'єкти, що міцно пов'язані із землею і переміщення яких без невідтворюваного збитку їх призначенню неможливе, зокрема, ліси, багаторічні насадження, будівлі, споруди. До об'єктів нерухомості відносять також й організацію у цілому як майновий комплекс [1]. Проте у процесі оцінки під нерухомістю розуміють будови (будівлі, споруди) і земельні ділянки, розташовані як під цими об'єктами, так і окремо. Водночас при визначенні собівартості нерухомості у цьому випадку враховується не тільки економічне поняття нерухомості, а й юридичний аспект питання, тобто право власника на володіння,